

Adam Kapler, Jerzy Puchalski

NIKONSEKWENTNE NADAWANIE GATUNKOM RZADKIM NAJWYŻSZYCH KATEGORII ZAGROŻENIA: EX I EW JAKO PRZYCZYNA TRUDNOŚCI W PLANOWANIU OCHRONY *EX SITU* I TRANSLOKACJI KONSERWATORSKICH ROŚLIN

Inconsequent use of the highest threat categories: EX and EW as the cause of difficulties in planning of *ex situ* conservation and assisted migration of rare plant species

ABSTRAKT: Zestawiono dane na temat ginących gatunków roślin naczyniowych o najwyższych kategoriach zagrożenia w Polsce, chronionych poza miejscem naturalnego występowania (*ex situ*) w krajowych ogrodach botanicznych i arboretach. Wykazano, że co najmniej 10 spośród 36 gatunków uznanych w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin za wymarłe (EX) powinno otrzymać kategorię zagrożenia RE – wymarłe w Polsce lub EW – wymarłe w stanie naturalnym w Polsce, ponieważ zachowały się w kolekcjach polowych polskich ogrodów botanicznych. Do niedawna poważną bolączką konserwatorską tychże placówek było skupianie się na krytycznie zagrożonych i wymarłych w stanie dzikim (przynajmniej w Polsce) gatunkach atrakcyjnych wizualnie, potencjalnie ważnych dla ogrodnictwa, jak np.: *Dianthus nitidus*, *Iris graminea*, *Primula acaulis*, *Pulsatilla vulgaris* przy jednoczesnym, niewystarczającym zabezpieczeniu gatunków bliskich wymarcia, ale niepozornych, jak np.: *Arabis recta* oraz *Isolepis supina*. Sytuacja poprawiła się dzięki działaniom statutowym PAN Ogrodu Botanicznego – Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej w Powsinie (PAN OB-CZRB) oraz projektem europejskim i krajowym. Z drugiej strony nadawanie zbyt niskich kategorii zagrożenia (np.: CR zamiast EW) sprawiło, że w przeszłości planowano zbiór i uprawę zachowawczą gatunku, który okazywał się całkowicie wymarły, przykładowo przed ukazaniem się publikacji Kołodziejka i III wydania Polskiej Czerwonej Księgi Roślin lądowano się w PAN OB-CZRB możliwością odnalezienia okazów *Potentilla silesiaca*.

SŁOWA KLUCZOWE: najwyższe kategorie zagrożenia: EX i EW, ochrona *ex situ* roślin, *Potentilla silesiaca*

ABSTRACT: The article summarizes data on endangered species of vascular plants with the highest threat categories in Poland, protected outside of their natural habitats (*ex situ*) in the botanical gardens and arboreta. It has been shown that at least 10 out of 36 species recognized in the Polish Red Data Book of Plants as 'extinct' (EX) should receive a lower category 'extinct in the wild' EW, because they are safeguarded in the field collections of Polish botanical gardens. Until recently, a major weaknesses for *ex situ* conservation in these institutions were focusing on critically endangered and extinct in the wild (at least in Poland) visually attractive, potentially important for gardening species, such as .: *Dianthus nitidus*, *Iris graminea*, *Primula acaulis*, *Pulsatilla vulgaris* while at the same time insufficiently pro-